

енергоефективності, поліпшення стану навколишнього середовища і зміни клімату, а також відповідальних за розробку економічної політики.

Таким чином, збільшення рівня еколого-енергетичних загроз глобалізації зумовило необхідність формування *системи еколого-енергетичної безпеки*, яка включає створення широкої мережі установ, організацій та об'єднань охорони навколишнього середовища, збільшення фінансової і технологічної підтримки, управління природокористуванням, стимулювання раціонального споживання енергії тощо. Ефективність забезпечення глобальної безпеки повинна здійснюватися через розвиток економіки, а не через її захист, завдяки впровадженню положень теорії сталого розвитку в існуючі концепції забезпечення безпеки, прикладом чого є реалізація положень Кіотського протоколу як системних заходів мінімізації наслідків глобальних загроз.

РЕЗЮМЕ

У статті розкриваються теоретичні та практичні аспекти формування та реалізації стратегії подолання негативних екологічних наслідків глобалізації, що необхідно для розвитку системи міжнародної еколого-енергетичної безпеки з метою здійснення швидкого переходу до глобальної екологічної економіки.

Ключові слова: економіка зміни клімату, енергетична політика, енергозбереження, глобалізація, енергоефективність

РЕЗЮМЕ

В статье раскрываются теоретические и практические аспекты формирования и реализации стратегии преодоления негативных экологических последствий глобализации, что необходимо для развития системы международной эколого-энергетической безопасности с целью осуществления быстрого перехода к глобальной экологической экономике.

Ключевые слова: экономика изменения климата, энергетическая политика, энергосбережение, глобализация, энергоэффективность

SUMMARY

The article covers theoretical and practical aspects of forming and implementing strategy to overcome the negative environmental consequences of globalization to develop the international environmental and energy security for the purpose of rapid transition to global environmental economics.

Key words: Climate change economy, energy policy, energysaving, globalization, energy efficiency

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Вовк В.І. Екологічна економіка як сучасна інтегральна наука. Витоки та засадничі принципи. - [Електроний ресурс]. - Режим доступу: <http://clubofrome.org.ua/corweb/Article/11/>
2. Доклад о развитии человека 2007/2008. Борьба с изменениями климата: человеческая солидарность в разделённом мире / Пер. с англ. – М.: Издательство «Весь Мир», 2007. – 400 с.
3. Рябчин А.М. Альтернативы природному газу в Украине в условиях энерго- и ресурсодефицита: промышленные технологии / Макогон Ю.В., Янковский Н.А., Рябчин А.М. Губатенко Н.И./ Монография / под ред. Ю. В. Макогона. – Донецк: ДонНУ, 2011.–247 с.

УДК 338.33:332.12

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СТАРОПРОМИСЛОВИХ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ В ПЕРІОД ПІСЛЯКРИЗОВОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Снігова О.Ю., к.е.н., доц., с.н.с., с.н.с. відділу економічного зростання та структурних змін в економіці ДУ „Інститут економіки та прогнозування НАН України” м. Київ

Постановка проблеми. Економіка старопромислових регіонів у 2010 р. характеризується повільними темпами післякризового відновлення. Зростаючи потреби світового ринку сприяли збільшенню обсягів промислового виробництва та нарощуванню обсягів експорту товарів в старопромислових регіонах, що обумовило їх вихід з кризи більш швидкими темпами, ніж інших регіонів країни. Проте існує низка проблем, які ускладнюють вихід старопромислових регіонів з кризи та не сприяють їх продуктивному розвитку у перспективі. Результативність формування та реалізації заходів антикризової політики, державної та регіональної політики щодо забезпечення ефективного розвитку старопромислових регіонів потребує чіткого осмислення тенденцій соціально-економічного розвитку цих регіонів в період післякризового відновлення, визначення та встановлення проблем, а також ризиків і загроз розвитку, що витікають з їх невірності.

Вирішенням проблем старопромислових регіонів займається значна кількість провідних вчених. Вагомими є наукові результати вітчизняних науковців О. Амоші, К. Горожанкіної, Л. Костіної, Є. Крихтіна, В. Ляшенка та інших. Важливі напрацювання стосовно подолання проблем та забезпечення Н. Гальцева, О. Косінцев, В. Княгинін, З. Муллагаєва, О. Татаркін, І. Тургель та інші. Переважна кількість наукових розробок

стосується формування перспектив і встановлення обмежень соціально-економічної модернізації і структурних змін економіки, питань інноваційної трансформації виробничих комплексів старопромислових регіонів, оцінки їх трансформаційного потенціалу та визначення стратегічних орієнтирів інвестиційного розвитку тощо. Незважаючи на зростаючий інтерес до наукової тематики забезпечення ефективного розвитку старопромислових регіонів, залишаються недостатньо розробленими питання встановлення ризиків та загроз, що формуються внаслідок інерційного розвитку старопромислових регіонів.

Метою статті є визначення ризиків та загроз ефективному розвитку старопромислових регіонів України, що формуються внаслідок інерційного розвитку старопромислових регіонів у післякризовий період, та формування рекомендацій щодо їх подолання або зменшення негативного впливу на розвиток старопромислових регіонів в реальному часі та в перспективі.

Виклад основного матеріалу. У рейтингу регіонів з соціально-економічного розвитку в 2009 р. три з чотирьох старопромислових регіонів України (Дніпропетровська, Запорізька та Луганська області) відносилися до групи аутсайдерів та практично не покращували власних позицій протягом року. Незадовільними були рейтингові позиції й Донецької області. Позитивні зрушення у світовій економіці, що відбувалися протягом 2009-2010 рр., значно покращили позиції всіх старопромислових регіонів у загальному рейтингу регіонів України. За результатами комплексної оцінки соціально-економічного розвитку регіонів України для старопромислових регіонів 2010 р. характеризується покращенням соціально-економічного становища практично за всіма напрямками, за якими здійснюється оцінювання: інвестиційна та зовнішньоекономічна діяльність; державні фінанси та фінансові результати діяльності підприємств; соціальний сектор; споживчий ринок. Виключення становить лише сфера реального сектору, де разом із значним покращенням ситуації в Дніпропетровській та Запорізькій областях, відбулося значне погіршення становища в Донецькій та Луганській областях, які зайняли позиції аутсайдерів.

В цілому, протягом 2010 р., кардинальних змін у *реальному секторі* старопромислових регіонів не відбулося. Хоча за 9 міс. 2010 р. індекс промислової продукції та темпи зростання валової продукції сільського господарства до відповідного період попереднього року у старопромислових регіонах є задовільним і ці регіони показують одні з найкращих результатів серед інших регіонів України, загальний стан у реальному секторі старопромислових регіонів залишається незадовільною. Така ситуація сформувалася переважно за рахунок незадовільної інноваційної активності підприємств, розташованих на території старопромислових регіонів. Низькими залишаються й рівні сплати в старопромислових регіонах за спожиті електроенергію та природний газ.

Протягом 2010 р. у всіх старопромислових регіонах обсяги промислового виробництва зросли, проте післякризове відновлення відбувалося різними темпами. Найбільш відчутно – у Дніпропетровській (більш ніж 16%) та Донецькій (близько 15%) областях. Зростання обсягів промислового виробництва в цих областях практично в 1,5 рази вище середньоукраїнського значення. Саме старопромислові регіони зробили основний внесок у приріст промислового виробництва по країні у січні – вересні 2010 р. порівняно з попереднім періодом 2009 р. за рахунок забезпечення виробництва продукції металургії (майже на 13%), машинобудування (практично на 33%), хімічної та нафтохімічної промисловості (більш ніж на 20%). Позитивні тенденції щодо приросту промислової продукції збереглися й у січні 2011 р.: приріст промислового виробництва мав місце у Луганській (практично 22%), Донецькій (близько 21%) та Запорізькій (більше 16,5%) областях. Виключення становить лише Дніпропетровська область, де у січні 2011 р. зниження промислового виробництва становило 0,6% до відповідного періоду попереднього року.

У 2010 р. відстежується значне покращення становища старопромислових регіонів у *сфері інвестиційної та зовнішньоекономічної діяльності*. На відміну від 2009 р., коли, за виключенням Донецької області, старопромислові регіони мали незадовільні позиції у рейтингу у цим напрямом, за результатами 9 міс. 2010 р. всі старопромислові регіони України займають високі позиції, наближаючись до групи лідерів.

Одночасно у старопромислових регіонах відчувається брак інвестиційних ресурсів. Про зниження зацікавленості закордонних інвесторів у розвитку економіки старопромислових регіонів свідчать зменшення обсягів прямих іноземних інвестицій. Це зменшення за 9 міс. 2010 р. найбільш відчутним було у Запорізькій (на 16,3 млн. дол. США) та Луганській (близько на 14 млн. дол. США). Виключення становила лише Дніпропетровська область, де приріст прямих іноземних інвестицій за цей період становив 117,0 млн. дол. США, що дозволило області посісти другу позицію після м. Київ у рейтингу за цим показником. Незважаючи на незадовільні темпи зростання обсягу прямих іноземних інвестицій в економіку старопромислових регіонів, серед старопромислових галузей для іноземних інвесторів у 2010 р. залишаються привабливими хімічна та нафтохімічна промисловість, металургійне виробництво та машинобудування. Інвестування виробництва коксу та продуктів нафтоперероблення для іноземних інвесторів є менш цікавим.

Неоднозначною є динаміка інвестицій в основний капітал старопромислових галузей України. Так, частка інвестицій в оновлення основного капіталу добувної промисловості за 9 міс. 2010 р. є найбільшою протягом останніх 5 років та становить близько 30%. З них потреба в оновленні основних фондів підприємств з видобутку паливно-енергетичних корисних копалин також найбільшою мірою була задоволена за цей період та досягла майже 20% від загального обсягу інвестицій в основний капітал промисловості. Серед галузей переробної промисловості як протягом 2004-2009 рр., так і за 9 міс. 2010 р. значно відрізняється позитивною динамікою інвестицій в основний капітал хімічна та нафтохімічна промисловість. У порівнянні з аналогічним періодом 2009 р. за січень – вересень 2010 р. інвестиції в основний капітал цих старопромислових галузей

зросли більше, ніж у 2 рази та досягли межі у 15% від загального обсягу інвестицій в основний капітал промисловості.

Незадовільною є динаміка інвестицій в основний капітал металургійного виробництва та виробництва готових металевих виробів, виробництва коксу та продуктів нафтоперероблення, машинобудування. Протягом тривалого періоду, включаючи 2010 р., у 2009 р. частка інвестицій в оновлення основних фондів металургійної галузі є найменшою. Зменшуються й обсяги інвестицій в основний капітал підприємств з виробництва коксу та продуктів нафтоперероблення та машинобудування. Проте одночасно необхідно зазначити про стабільно високі інвестиції в основний капітал старопромислових галузей України у порівнянні з іншими галузями промисловості протягом всього періоду 2004-2010 рр. [3].

Пожвавлення світових ринків сприяло зростанню обсягів експорту товарів практично по всіх регіонах України, а старопромислові регіони є загальноукраїнськими лідерами за цим показником. За результатами 9 міс. 2010 р. найбільш значними темпи зростання обсягів експорту товарів в Луганській та Дніпропетровській областях і ці регіони відповідно посіли 1 та 3 місця у рейтингу регіонів України за цим показником. Трохи з відставанням процес зростання обсягів експорту товарів відбувався у Донецькій області. Сформовані наприкінці 2010 р. тенденції у сфері зовнішньоекономічної діяльності мають місце й на початку 2011 р. Найбільше зростання обсягів зовнішньої торгівлі за січень 2011 р. спостерігається в Луганській області (у 1,76 разів), а найбільш значний коефіцієнт покриття експортом імпорту – у Донецькій області (4,28).

За період 9 міс. 2010 р. в старопромислових регіонах значними є також темпи зростання обсягу імпорту товарів. Проте тенденції зростання імпорту в цих регіонах не погіршили ситуації щодо покриття експорту імпортом. Саме старопромислові регіони входять до лідируючої групи регіонів за коефіцієнтом покриття експортом імпорту.

Для старопромислових регіонів 2010 р. відзначається значним покращенням у сфері державних фінансів та фінансових результатів діяльності підприємств. За результатами 9 міс. 2010 р. Луганська та Донецька області є загальноукраїнськими лідерами за рівнем виконання доходів місцевих бюджетів, що враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів. Трохи гіршою є ситуація у Дніпропетровській та Запорізькій областях, які посідають відповідно восьме та дев'яте місця у рейтингу регіонів України. Рівень виконання доходів місцевих бюджетів в цих областях трохи перевищує 70% від запланованого. Одночасно про невисокі темпи виходу з кризи старопромислових регіонів свідчать незадовільні темпи зростання доходів місцевих бюджетів та значна частка податкового боргу цих регіонів в загальному обсязі податкового боргу.

Як і для більшості регіонів, для старопромислових регіонів України 2010 р. характеризуються зростанням прибутків підприємств до оподаткування. За результатами 9 міс. 2010 р. Дніпропетровська, Донецька та Луганська області входять до лідуючих за темпами зростання прибутків прибуткових підприємств від звичайної діяльності до оподаткування. Трохи гіршою є ситуація в Запорізькій області.

Про позитивну динаміку виходу старопромислових регіонів з кризи свідчить й зменшення у 2010 р. частки збиткових підприємств у загальній кількості підприємств області. Це зменшення є незначним по всіх старопромислових регіонах України, проте підтверджує формування тенденцій поступового відновлення економіки та повільного виходу старопромислових регіонів України з кризи. Рівень рентабельності операційної діяльності підприємств, розташованих в старопромислових регіонах, за 9 міс. 2010 р. значно зріс порівняно з аналогічним періодом 2009 р. В 2010 р. Дніпропетровська (5,9%) та Запорізька (6,1%) області мають одні з найкращих позицій у рейтингу за показником рентабельності операційної діяльності підприємств по країні. Одночасно Донецька (1,2%) та Луганська (-2,8%) – входять до групи аутсайдерів. Залишається значною (більше 40%) й питома вага збиткових підприємств у загальній кількості підприємств, розташованих в старопромислових регіонах України.

В цілому позитивні тенденції у старопромислових регіонах в сфері державних фінансів та фінансових результатів діяльності підприємств почали формуватися з 2009 р.: старопромислові регіони покращували власні позиції у рейтингу протягом року. Ці ж тенденції збереглися й у 2010 р.

У 2010 р. залишається актуальною проблема незадовільного рівня конкурентоспроможності економіки старопромислових регіонів. Ця проблема обумовлена значним чином технологічною відсталістю базових галузей старопромислових регіонів, їх невідповідністю світовому технічному рівню при значній орієнтації базових галузей старопромислових регіонів на зовнішній ринок; незадовільними темпами технічного та технологічного оновлення основних фондів підприємств, низьким рівнем впровадження на промислових підприємствах старопромислових регіонів інновацій.

Хоча за рівнем інноваційної активності в країні переважають підприємства старопромислових галузей - машинобудування, хімічної, нафтохімічної промисловості, металургії та виробництва готової металевої продукції, по результатам 9 міс. 2010 р. рівень впровадження інновацій на промислових підприємствах старопромислових регіонів залишається вкрай низьким. Особливо це стосується підприємств вугільної галузі, де рівень впровадження інновацій не перевищує 5%. Найбільша частка інновацій, що впроваджено на підприємствах старопромислових регіонів – це технологічні інновації. Одночасно спостерігається незначна позитивна динаміка збільшення кількості найменувань освоєння виробництв інноваційної продукції. Найбільша кількість найменувань інноваційної продукції серед підприємств старопромислових галузей виробляється в машинобудуванні, хімічної та нафтохімічної промисловості.

У 2010 р. продовжується відбуватися скорочення населення по всіх старопромислових регіонах України. Проблеми щодо збереження населення в цих регіонах є одними з найгостріших по Україні, а ситуація - в 1,5 -

2,5 рази гіршою, ніж в середньому по країні. Особливо гострими ці питання залишаються в Луганській та Донецькій областях, де за 9 міс. 2010 р. зменшення населення відповідно становить 0,81 та 0,70% до початку року. Рейтингові позиції цих областей за проблемою скорочення населення є одними з найгірших по країні.

Рівень безробіття населення по всіх старопромислових регіонах України за 9 міс. 2010 р. скоротився, що відповідає загальноукраїнським тенденціям вирішення проблем зайнятості. Найбільш інтенсивно серед старопромислових регіонів цей процес відбувався в Дніпропетровській та Донецькій областях. Як наслідок - Луганська, Дніпропетровська та Запорізька займають лідируючі позиції у сфері вирішення проблем зайнятості, або наближаються до них. В той же час в Донецькій області ситуація щодо вирішення проблем безробіття залишається найбільш гостро серед старопромислових регіонів [1].

Враховуючи незначні структурні зміни, що відбуваються у старопромислових регіонах, рівень створення нових робочих місць в цих регіонах за 9 міс. 2010 р. є незначним та коливається від 1,5% до чисельності економічно активного населення у Дніпропетровській області до 1,9% - у Донецькій. Це не забезпечує високих рейтингових позицій старопромислових регіонів за рівнем створення нових робочих місць.

Старопромислові регіони займають лідируючі позиції по розміру середньомісячної номінальної заробітної плати та за темпами зростання реальної заробітної плати. За показником номінальної заробітної плати у грудні 2010 р. Донецька, Дніпропетровська та Луганська входять до групи областей з найвищим рівнем середньої номінальної заробітної плати по країні. Темпи зростання реальної заробітної плати в старопромислових регіонах України у 2010 р. є вищими, ніж в середньому по країні, проте поступаються темпам зростання реальної заробітної плати у Волинській, Полтавській та Черкаській областях.

Станом на 1 січня 2011 р. у всіх старопромислових регіонах України значно зменшилась сума несплаченої заробітної плати. Ці тенденції відповідають загальноукраїнським, що сформувалися протягом 2009 р. Диференціація темпів зменшення заборгованості із виплат заробітної плати по старопромислових регіонах є значною. Найбільш значущим зменшення заборгованості із виплат заробітної плати було у Дніпропетровській області (більше 70%). Цей показник є кращим по країні. Одночасно зменшення суми заборгованості із виплати заробітної плати в більшості старопромислових регіонів - Луганській, Донецькій та Запорізькій областях - є гіршими, ніж в середньому по країні [2].

Висновки та рекомендації. Таким чином, у 2010 р. економіка старопромислових регіонів характеризується повільними темпами післякризового відновлення. Хоча вихід старопромислових регіонів з кризи відбувався більш швидкими темпами, ніж інших регіонів країни, старопромислові регіони не є загальноукраїнськими лідерами цього процесу, а сам процес має нестабільний та диференційований характер. Ситуація, що склалась визначається значною кількістю ризиків та загроз, які не лише ускладнюють вихід старопромислових регіонів з кризи та знижують їх спроможність до швидкого післякризового відновлення, але й заважають їх ефективному розвитку у перспективі.

Серед основних перешкод виходу з кризи, швидкому післякризовому відновленню та ефективному розвитку старопромислових регіонів в перспективі слід визначити та прийняти до уваги при розробленні стратегій розвитку старопромислових регіонів наступні ризики та загрози.

Ризики та загрози ефективному розвитку старопромислових регіонів, обумовлені внутрішніми дисбалансами:

консервація неефективної економічної структури старопромислових регіонів: застаріла та стереотипна структура економіки старопромислових регіонів; низька диверсифікованість економіки; нерозвиненість інноваційних видів економічної діяльності та незначне розширення традиційних видів економічної діяльності; інерційний розвиток старопромислових регіонів; відсутність будь-яких суттєвих змін у структурі економіки та поновлення експлуатації сформованої диспропорційної структури економіки старопромислових регіонів в умовах втрати головної ролі чинників індустріального розвитку; орієнтація на експортоорієнтовану модель економічного зростання;

недоліки використання потенціалу старопромислових регіонів: нераціональне та неефективне використання природно-ресурсної бази, соціально-економічного, виробничого, інвестиційного та науково-технологічного потенціалу старопромислових регіонів; сировинна спеціалізація старопромислових регіонів або незначна додана вартість товарів, що виробляється в цих регіонах; переважання експортоорієнтованих виробництв при одночасному недостатньому використанні потенціалу внутрішнього ринку; нерозвиненість внутрішніх ринків споживання продукції, що виробляється в старопромислових регіонах; незадовільний стан екології та невирішеність екологічних проблем; диспропорції у співвідношенні заробітної плати та обсягів промислового виробництва у період післякризового відновлення;

інституційні проблеми: відсутність балансу національних та регіональних інтересів при здійсненні структурної перебудови економіки старопромислових регіонів; відсутність регіональної зацікавленості у розвитку в регіонах інноваційних та поступовому згортанні старопромислових галузей; нерозвиненість законодавчої бази щодо стимулювання структурних змін в національній економіці та в економіці старопромислових регіонів зокрема;

недостатня концептуальна та нормативно-правова розробленість проблем диверсифікації національної економіки в цілому та старопромислових регіонів зокрема; недоліки національного законодавства в сфері стимулювання регіонального розвитку, захисту економічної конкуренції, впровадження антимонопольної політики; акцент державної регіональної політики щодо старопромислових регіонів та власної регіональної політики цих регіонів на подальшому розвитку базових домінуючих старопромислових галузей на засадах

модернізації, недостатня орієнтованість державної та регіональної політики на розширення видів економічної діяльності старопромислових регіонів;

недосконалість державної інноваційно-інвестиційної політики щодо старопромислових галузей в умовах зростаючої потреби оновлення основних виробничих фондів підприємств; нерозвиненість системи підтримки та заохочення запровадження інновацій в регіонах, зокрема в старопромислових; нерозвиненість фінансових інститутів, що спеціалізуються на венчурному фінансуванні та інвестуванні в промисловість; недостатній рівень фінансування наукових розробок галузевого значення;

проблеми інвестиційного забезпечення розвитку старопромислових регіонів: уповільнення інвестиційних процесів; повільне відновлення кредитування економіки; зниження рівня державного фінансування виробництва; недостатній обсяг прямих іноземних інвестицій, втрата зацікавленості закордонних інвесторів у розвитку базових галузей економіки старопромислових регіонів; недостатній обсяг інвестицій для модернізації економіки старопромислових регіонів; незадовільні обсяги інвестицій та темпи інвестиційного процесу відновлення основного капіталу підприємств старопромислових галузей;

інноваційні проблеми: незадовільні темпи впровадження інновацій на підприємствах, переважання технологічних інновацій та їх відставання від світового рівня; недосконалість інноваційно-інвестиційна політика держави; недосконалість політики регулювання питань інтелектуальної власності; недоліки правового регулювання у сфері ноу-хау, комерційної таємниці тощо;

проблеми конкурентоспроможності: незадовільний рівень та подальше зниження рівня конкурентоспроможності економіки старопромислових регіонів; технологічна відсталість базових галузей економіки старопромислових регіонів; високий рівень зношеності основних фондів; низькі темпи технічного та технологічного оновлення; невідповідність технічного та технологічного рівня підприємств старопромислових галузей світовому при значній орієнтації старопромислових регіонів на зовнішній ринок; зростання матеріалоемності та енергоемності продукції; низька наукоємність продукції, що виробляється в старопромислових регіонах; низький науково-технологічний потенціал базових галузей старопромислових регіонів; дефіцит коштів на придбання новітніх технологій; застаріле обладнання, яке не дає можливості впроваджувати інновації та запроваджувати нові види інноваційної продукції;

соціально-трудова проблема: дефіцит кваліфікованої робочої сили; недостатність висококваліфікованих кадрів, які б мали досвід та навички впровадження інновацій на підприємствах; низька мотивація працівників базових галузей старопромислових регіонів до перекваліфікації та перенавчання згідно з потребами структурної перебудови економіки цих регіонів.

Загрози та ризики ефективному розвитку старопромислових регіонів, обумовлені зовнішньоекономічними чинниками:

надмірна орієнтованість старопромислових регіонів на зовнішні ринки; підвищення чутливості економіки старопромислових регіонів до змін балансу попиту та пропозиції на світових ринках;

скорочення або постійні коливання зовнішнього попиту та формування несприятливої кон'юнктури цін на основну експортну продукцію старопромислових регіонів;

загострення конкуренції на світових ринках сировини;

поглиблення дисбалансів на світових товарних та фінансових ринках;

незадовільні обсяги інвестицій в основний капітал старопромислових галузей.

Перелік проблем, ризиків та загроз ефективному розвитку старопромислових регіонів свідчить про необхідність формування та реалізації державної та регіональної політики щодо заохочення до структурної модернізації економіки старопромислових регіонів. Ефективним засобом зниження або обмеження впливу ризиків та загроз розвитку старопромислового регіону в умовах його значної залежності від кон'юнктури світових ринків є диверсифікація експортного потенціалу, ринків збуту, розширення видів економічної діяльності, спрямованих на забезпечення зростання доданої вартості товару, що виробляється в нових або модернізованих секторах диверсифікованої економіки старопромислового регіону.

РЕЗЮМЕ

В статті здійснено оцінку тенденцій соціально-економічного розвитку старопромислових регіонів України в період післякризового відновлення; встановлено ризики та загрози ефективного розвитку старопромислових регіонів України; розроблено рекомендації щодо подолання (зменшення) негативного впливу ризиків та загроз на розвиток старопромислових регіонів України.

Ключові слова: старопромислові регіони; післякризове відновлення економіки; ризики та загрози розвитку.

РЕЗЮМЕ

В статье осуществлена оценка тенденций социально-экономического развития старопромышленных регионов Украины в период послекризисного восстановления; определены риски и угрозы эффективному развитию старопромышленных регионов Украины; разработаны рекомендации по преодолению (снижению) негативного влияния рисков и угроз на развитие старопромышленных регионов Украины.

Ключевые слова: старопромышленные регионы; послекризисное возобновление экономики; риски и угрозы развитию.

SUMMARY

In the article the estimate of old-industrial regions' of Ukraine socio-economic development in post-crisis recovery period has been done. The risks and threats for old-industrial regions of Ukraine efficient development have been

determined; the recommendations, aimed to reduce the negative influence of risks and threats on old-industrial regions' of Ukraine development have been elaborated.

Keywords: old-industrial regions, post-crisis economic recovery, risks and threats for development.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Комплексна оцінка соціально-економічного розвитку регіонів України за січень – вересень 2010 року (відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 20 червня 2007 р. № 833) // <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?>
2. Комплексна оцінка соціально-економічного розвитку регіонів України за 2009 рік (відповідно до постанови Кабінету Міністрів від 30 липня 2008 р. № 683) // http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id
3. Развитие промышленного потенциала Украины в процессе послекризисового відновлення / О.В. Собкевич, А.І. Сухоруков, В.Г. Савенко [та ін.]; за ред. Я.А. Жаліла. – К.: НІСД, 2010. – 48 с.

УДК 336.8

СТРАТЕГИЯ ЭФФЕКТИВНОГО ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ ФИНАНСОВОГО ПОТЕНЦИАЛА ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ РЕКРЕАЦИОННОГО КОМПЛЕКСА

Стахно Н.Д., соискатель, преподаватель Симферопольский колледж Государственного высшего учебного заведения «Киевский национальный экономический университет им. В. Гетьмана»

Постановка проблемы. Актуальность выбора стратегии функционирования финансового потенциала экономической безопасности предприятий рекреационного комплекса, обусловлена необходимостью перехода на принципиально новый уровень управления финансовыми ресурсами, обеспечивающими гарантированную надежность функционирования рекреационного комплекса [1, с.46–49]. В связи с этим необходимы целенаправленные действия по выявлению потенциальных угроз и индикаторов, оценке возможных последствий реализации угроз (рисков) и разработки мер по их предупреждению или нивелированию.

Анализ литературы. Финансовый потенциал и проблемы экономической безопасности предприятий рекреационного комплекса, определение стратегии эффективного функционирования финансового потенциала экономической безопасности предприятий исследованы в научных работах Давыдовой Л.В., Соколовой Н.Н., Бережной О.О., Биркович В.И., Макарова А.С., Нитецкого В.В., Писарева В.А., Друзина Р.В., Ермошенко М.М., Хрущ Н.А., Гуменюка В.В., Власюка Н. И.

Так, Давыдова Л.В. и Соколова Н.Н. определяют финансовый потенциал, как максимально возможный объём финансовых ресурсов, который рационально сформирован и эффективно используется для получения доходов и обеспечения его успешного развития. Бережная О.О. определяет механизмы инвестиционной деятельности предприятий рекреационного комплекса. Власюк Н.И. рассматривает темпы стратегического развития предприятия, его финансовой устойчивости в зависимости от того, насколько различные виды потоков денежных средств синхронизированы между собой по объемам и во времени. Нитецкий В.В. акцентирует внимание на том, что политика формирования собственных финансовых ресурсов представляет собой часть общей финансовой стратегии предприятия, заключающейся в обеспечении необходимого уровня самофинансирования его производственного развития. Друзин Р.В. характеризует особенности финансового анализа предприятий для оценки количественных и качественных изменений его финансового состояния, определение отдачи от вложенных в предприятие средств, прибыльность и рентабельность предприятия, а также уровень экономического риска и возможность потери своих капиталов. Ермошенко М. М. исследует понятие финансовой безопасности, как части общей системы национальной безопасности страны, анализируются существующие внешние и внутренние угрозы финансовой безопасности, а также эффективность предпринимаемых государством для их нивелирования мер. Макаров А.С. характеризует финансовую политику организации как совокупность мероприятий по организации и использованию финансов для осуществления своих функций и задач, качественно определенного направления развития, касающегося сфер, средств и форм ее деятельности, системы взаимоотношений внутри организации, а также позиций организации во внешней среде. Хрущ Н.А. определяет процесс стратегического управления инвестиционной деятельностью компании, т.е. разработку ее инвестиционной стратегии, что получает свою дальнейшую конкретизацию в процессе тактического управления этой деятельностью путем формирования инвестиционного портфеля компании. Гуменюк В.В. определил сущность, особенности, стадии развития финансовых систем с условием сезонности, проанализировал процессы их функционирования и необходимость адаптации к условиям трансформации экономики, с учетом разработки эффективных механизмов управления процессом предоставления туристических услуг. Биркович В.И. акцентировал внимание на необходимости формирования рекреационной отрасли как высокоприбыльного сектора экономики и фактора социального развития и культурного подъема страны, сохранения ее самобытности и национальной сути, гармоничной интеграции Украины в европейские и мировые глобализационные и гуманизационные процессы.